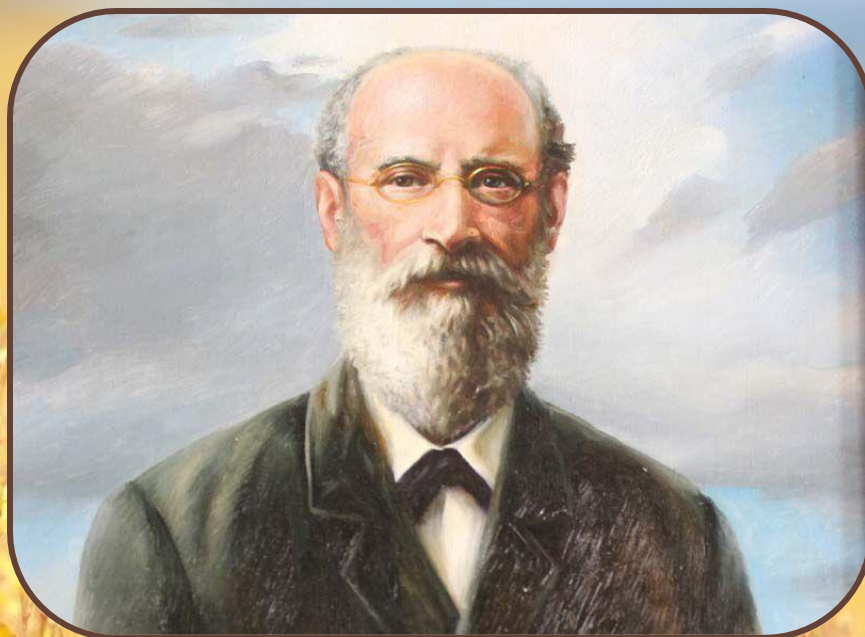

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Наукова бібліотека ім. М. Максимовича
Відділ обслуговування науковою літературою

***Панас Мирний - перший симфоніст
української прози***

175 років від дня народження (1849 – 1920)

Київ 2024

Панас Мирний – псевдонім видатного українського письменника Панаса Рудченка. Він назавжди увійшов до скарбниці української літератури, як один із провідних прозаїків другої половини XIX століття. Його твори продовжують читати та цінувати й у наші дні.

Творчість Панаса Мирного — це ціла епоха в історії національної літератури. До нього, насамперед під пером Квітки-Основ'яненка, Марка Вовчка, почасти Стороженка, українська проза перебувала в рамках «селянської оповіді» — поетичної, високохудожньої і багато чим взірцевої, але вузької і тематикою, і своїми виражальними засобами. І тільки під пером Панаса Мирного українська проза вийшла на рівень романів із міцним соціальним та психологічним осердям.

«Панас Мирний залишив нам художній синтез своєї доби, галерею повнокровних образів, народних характерів, що мають велику силу соціального узагальнення. З пильністю досвідченого психолога він досліджує вчинки своїх героїв, приховані причини їхньої поведінки, дає художній генезис цілих соціальних прошарків у їх розвитку, зв'язках і суперечностях. Ніде, однак, в соціальних скупченнях письменник не випускає з поля зору окрему особистість, її індивідуальну неповторність»,— так характеризує великі прозові полотна Панаса Мирного Олесь Гончар. А тому твори Панаса Мирного, не тільки романи, а й повісті, оповідання, окремі драми, не втратили своєї привабливості і для сучасного читача, вони всебічно знайомлять з минулою епохою — початком капіталістичного розвитку на Україні в рамках напівкріпосницької дійсності, з усіма її соціальними процесами.

Панас Якович Рудченко народився 13 травня 1849 у родині повітового скарбничого. Навчався у Миргородському парафіяльному та Гадяцькому повітовому училищах. А працювати почав у 14 років.

Служив у канцеляріях, бухгалтером губернського казначейства у Полтаві, а згодом – на різних посадах у губернській казенній палаті.

Чиновником Панас Мирний був майже 40 років, дослужився до чину дійсного статського радника. Але справжнім покликанням для нього була літературна діяльність.

Через цензурне переслідування українського слова у російській імперії ранні твори письменника друкували за кордоном.

Перші його твори – вірш "Україні" та оповідання "Лихий попутав" – з'явилися у львівському журналі "Правда" 1872.

Згодом друком вийшли нарис "Подоріжжя од Полтави до Гадячого" та оповідання "П'яниця", а 1877 у Женеві – повість "Лихі люди". У цьому ж місті опублікували і "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" – найвідоміший роман письменника.

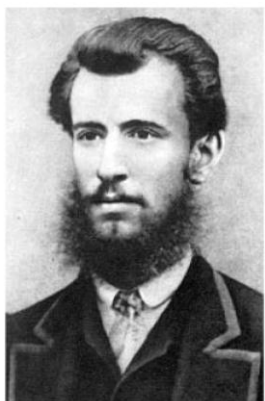
Цей твір Панас Якович написав спільно з братом Іваном. У романі розповідають про капіталізацію і класове розшарування села. Головний герой – бідний селянин Чіпка. Через злидні він стає розбійником, його арештовують, везуть у Сибір, де чоловік гине.

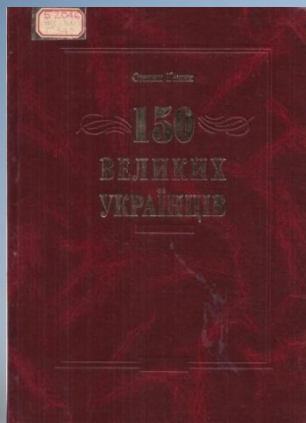
Панас Мирний був одним з найбільш плідних українських письменників свого часу. З-під його руки вийшло 718 оригінальних та перекладних поезій, 9 драм, 69 великих та малих прозових творів, 40 прозових уривків без назв — усього понад тисячу творів. На жаль, лєвова частка його творчого доробку залишилася в рукописах. В Україні твори Панаса Мирного почали друкувати тільки у середині 1880-х. Тоді на сторінках альманаху "Рада" опублікували перші дві частини роману "Повія" та оповідання з циклу "Як ведеться, так і живеться".

Майже у 40 років Панас Якович одружився на капітанській доньці Олександрі Шейдеман. Із нею виростив трьох синів. Письменник підтримував тісні зв'язки з Михайлом Коцюбинським, Лесею Українкою, Михайлом Старицьким, Миколою Лисенком та іншими.

Він був членом нелегальної організації "Унія" у Полтаві. Вона поширювала заборонену українську літературу. Крім того, співпрацював із журналом "Рідний край", який 1905 року почали видавати у Полтаві. Тривалий час Панас Якович не розкривав свого літературного псевдоніма. У листі лікарю Івану Зубковському писав: *"...багато моїх знайомих знають, хто такий "Панас Мирний", але я за життя свого не хотів би рекламувати свого прізвища, серйозно вважаючи себе негідним тих прославлянь, які створилися навколо імені Мирного".*

Сучасники згадують, що Панас Якович був надзвичайно скромною людиною. *"Ні, не хочу тієї слави, їй-Богу, не хочу. Вся моя слава – Україна", – говорив Панас Мирний.* Помер письменник 28 січня 1920, похований у Полтаві. У будинку, де він проживав, нині створили меморіальний музей. Відомий широкому загалу письменник став вже після своєї смерті.

Геник, Степан. 150 великих українців / С. Геник. - Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2001.

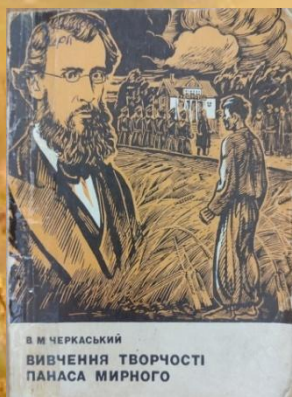

Гаєвська, Н. М. Панас Мирний - найбільший епік XIX століття : навчальний посібник / Н.М.Гаєвська ; КНУТШ ; Надія Гаєвська. - Київ : Київський університет, 2004

У скарбницю української культури величезну частку вніс талановитий прозаїк, найбільший епік XIX ст. Панас Мирний (Панас Якович Рудченко). Пропонований посібник написаний на широкому літературознавчому і документальному матеріалі з аналізом життєвого і творчого шляху письменника. У додатках подано окремі вірші Панаса Мирного, де особливо зворушливо звучать поезії, присвячені Т. Шевченкові, М. Заньковецькій, М. Старицькому, статті Олеся Гончара, Михайла Грицяя, Миколи Сиваченка, Віталія Черкаського, а також статті самого Панаса Мирного, його листування з С. Єфремовим, М. Старицьким, Оленою Пчілкою та іншими українськими культурними діячами, які глибше розкривають особливість корифея української прози, засвідчують самотність і оригінальність митця, його глибоку духовність і гуманізм.

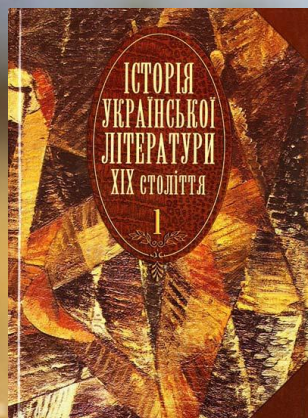
Черкаський, В. М. Вивчення творчості Панаса Мирного / В. М. Черкаський. - Київ, 1983.

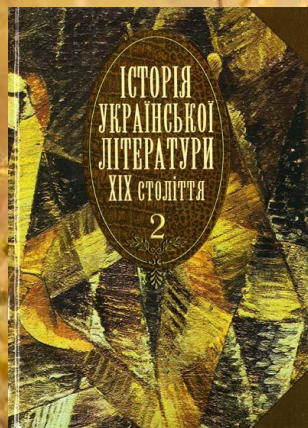
Ця книга присвячена життю і творчості одного з найвизначніших українських письменників доби реалізму Афанасія Яковича Рудченка (1849—1920), який виступав у літературі під прибраним ім'ям «Панас Мирний». Спираючись на великий фактичний матеріал, автор переконливо доводить: уся творчість Панаса Мирного являє собою варіацію на тему боротьби Правди з Кривдою, тобто Христа з Антихристом.

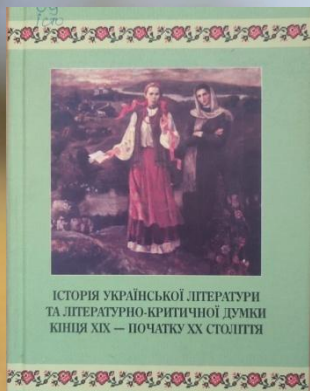
Вільна, Ярослава Володимирівна. Історія української літератури другої половини XIX століття : навч. посібник [для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ] / Я. В. Вільна, І. Г. Хворостяний ; Я.В. Вільна, І.Г. Хворостяний ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ : Київський університет, 2017

Історія української літератури XIX століття : у 2 кн. : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Кн. 1 / М. Г. Жулинський, , М.П. Бондар, , Л. О. Гаєвська [та ін.] ; за ред. М.Г.Жулинського. - Київ : Либідь, 2005.

Історія української літератури XIX століття : У 2-х кн.: Підручник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів. Кн. 2 / М. Г. Жулинський, , М.П.Бондар, , Л. О. Гаєвська [та ін.] ; М.Г. Жулинський, М.П. Бондар, Л.О. Гаєвська, Т.І. Гундорова, М.П. Кодак та ін.; За ред. М.Г. Жулинського. - Київ : Либідь, 2006.

Семенюк, Григорій Фокович.
Українська література кінця XIX -
початку XX століття : навч. посібник
для студентів-іноземців /
Г.Ф.Семенюк, Н. М. Гаєвська,
М.П.Ткачук ; Г.Ф. Семенюк,
Н.М.Гаєвська, М.П. Ткачук ; М-во
освіти і науки України, Київ. нац. ун-т
ім. Тараса Шевченка. - Київ :
Київський університет, 2020

Історія української літератури та літературно-критичної
думки кінця 19 - початку 20 століття : підручник /
О.А.Галич, , О. О. Бровко, , І. А. Веретейченко [та ін.] ;
О.А. Галич, О.О. Бровко, І.А. Веретейченко, Л.Л. Нежива,
Т.П. Шестопалова ; МОНУ; Луганський нац. педагогічний
ун-т ім. Т.Г. Шевченка. - Луганськ : Альма-матер, 2008.

Приходько, Інна Федорівна. Українські класики без
фальсифікацій: Степан Руданський, Панас Мирний,
Павло Грабовський, Гнат Хоткевич : Посібник з
української літ-ри для студентів та учнів старших класів /
І. Приходько. - Харків : Світ дитинства, 1997

Зубков, С. Д. Ранні драматичні спроби Панаса Мирного / С.Д.Зубков. - Київ, 1958.

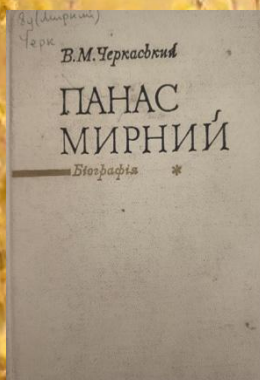
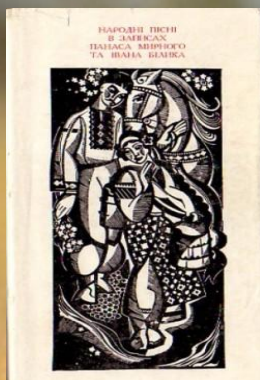

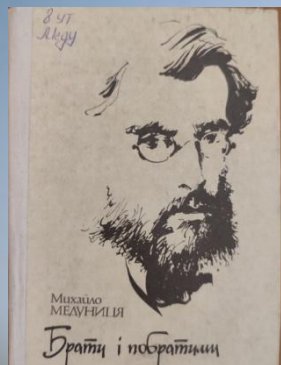
Мирний, П. Народні пісні в записах Панаса Мирного та Івана Білика / П. Мирний, І. Білик. - Київ : Музична Україна, 1977

Видатний письменник Панас Мирний (П.Я. Рудченко – 1849-1920) та його брат, відомий фольклорист, співавтор роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Іван Білик (І.Я. Рудченко – 1845-1905) зробили цінні записи народних пісень. У цій збірці подано кращі соціально-побутові, обрядові, історичні, родинно-побутові, баладні, жартівливі й танцювальні пісні, зібрані Панасом Мирним та Іваном Біликом на Полтавщині й Чернігівщині.

Черкаський, В. М. Панас Мирний : біографія : дослідження / В. М. Черкаський ; [відп. ред. М.Є.Сиваченко]. - Київ : Наукова думка, 1973.

У посібнику докладно розглядається життєвий і творчий шлях корифея української прози Панаса Мирного, аналізуються його твори передбачені програмою для вивчення у школі. розрахований на вчителів-словесників загальноосвітньої школи, студентів-філологів.

Медуниця, М. М. Брати і побратими : Роман-хроніка з життя Панаса Мирного і його брата Івана Білика / М.М.Медуниця. - Київ : Радянський письменник, 1990.

Образки з життя : Твори Панаса Мирного; Навчальний посіб. У 2-х книгах. Кн.1 / Упоряд. Мукомели О.Г.; Передм. Гаєвської Н.М. - Київ : Грамота, 2003.

До книги входять в повному обсязі повісті та оповідання Панаса Мирного: «Лихий попутав», «П'яниця», «Морозенко», «День на пастівнику», «Лихі люди», «Лихо давнє й сьогочасне», «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Черкаський, В. М. Художній світ Панаса Мирного / В.М.Черкаський. - К, 1989

В книжці досліджується художній світ драматурга, основоположника українського реалістичного роману. Розглядаються ідейно-тематичний горизонт його творчості, структурні особливості творів, вагомість і поліфонізм композиційних елементів; глибокий психологізм і суворий реалізм у зображенні героїв, їх побуту; народність і поетичність мови; вплив поезики Панаса Мирного на українську прозу.

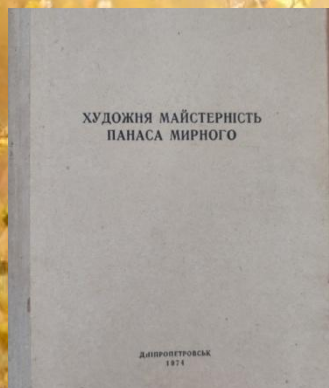
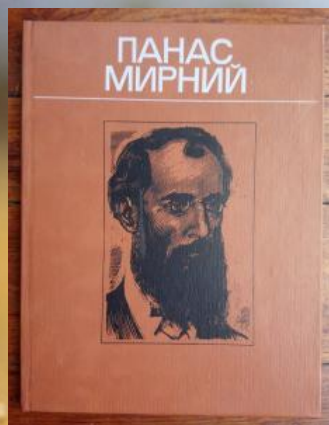
Кирилюк, Є. П. Панас Мирний : нарис про життя і творчість / Є.П.Кирилюк ; Євг. Кирилюк. - Київ : Державне літературне видавництво, 1939

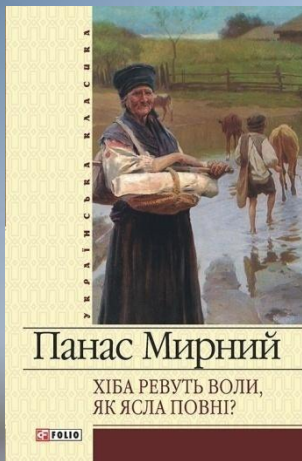
Автор аналізує всю величезну художню спадщину українського прозаїка, різноманітну за жанрами і темами, розглядає її в ідейно-естетичних зв'язках з творчістю прогресивних українських, російських та зарубіжних письменників. Поруч з аналізом загальновідомих творів, які побачили світ за життя чи по смерті письменника, згадуються чернетки, варіанти, начерки їх, простежується, як кристалізувався ідейний задум того чи іншого твору, формувалась система образів. Це допомагає проникнути в творчу лабораторію письменника, побачити, як зростала його художня майстерність.

Радченко, Є. Є. Панас Мирний / Є.Є.Радченко. - Київ : Радянська школа, 1984

Панас Мирний (Афанасій Якович Рудченко, 1849-1920) - людина, без якої не можна уявити історію української культури другої половини XIX - початку XX століття. Його романи, повісті й оповідання високо цінували вже сучасники. Недарма Іван Франко у своєму "Нарисі історії українсько-руської літератури до 1890 р." назвав Мирного "найвизначнішим українським повістярем". І сьогодні твори письменника викликають неабиякий інтерес у читачів.

Власенко, В. О. Художня майстерність Панаса Мирного / В. О. Власенко, І. Т. Клименко. - Дніпропетровськ, 1974

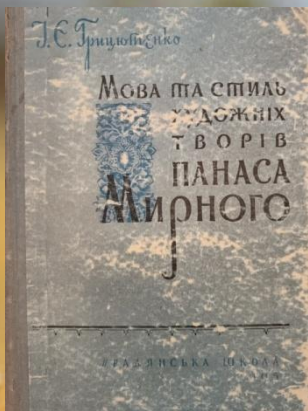

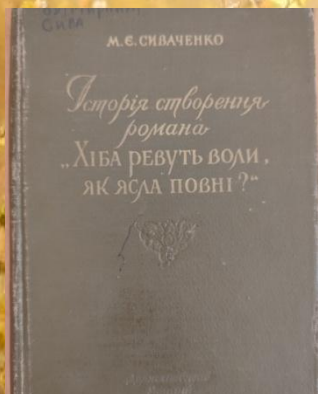
Мирний, Панас. Хіба ревуть воли, як ясла повні? : романи / П.Мирний ; Панас Мирний ; [передм., комент. : М.П. Бондаря ; худож.-оформ. Ю.Ю.Романіка]. - Харків : Фоліо, 2012

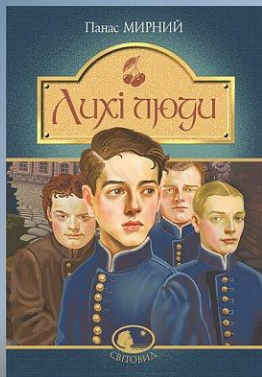
Роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» належить перу двох авторів — Панаса Мирного (первісний задум, ідейно-тематична концепція) та його брата Івана Білика (поглиблення проблематики твору, удосконалення композиції та стилю). Твір став першою в українському письменстві монументальною селянською епопеєю, усебічним змалюванням життя українського села. Автори сміливо утверджують важливу в усі віки ідею — народ жив би мирно, якби не нестерпне гноблення, і лише за допомогою насильства можливо змінити світ. Сучасні літературознавці визначають тему роману як зображений на широкому суспільному тлі життєпис злочинця Чіпки від його народження до ув'язнення на каторгу. Драматичний напружений сюжет, майстерно виписані деталі побуту та громадського життя XIX століття, суворий реалізм роблять цей твір цікавим і сьогодні.

Грицютенко, І. Є. Мова та стиль художніх творів Панаса Мирного ("Хіба ревуть воли, як ясла повні?") / І. Є. Грицютенко. - Київ, 1959.

Сиваченко, М. Є. Історія створення роману "Хіба ревуть воли, як ясла повні?" : з творчої лабораторії Панаса Мирного та Івана Білика / М.Є.Сиваченко. - Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1957

Мирний, П. Лихі люди : Повість / П.Мирний. - Київ : Дніпро, 1965

Основною проблемою повісті є конфлікт прогресивної людини із пануючим суспільним ладом та протиріччя між представниками інтелігенції, одні з яких намагаються боротися проти існуючої несправедливості, інші – є представниками або пристосуванцями системи. Дія повісті розгортається у другій половині XIX століття. Письменник Петро Телепень заарештований та знаходиться у в'язниці. Перебуваючи в одиночній камері він у снах згадує своє життя.

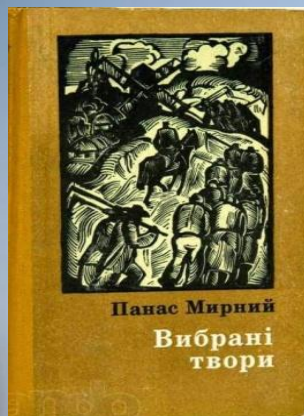
Мирний, П. Вибране / П. Мирний. - Ужгород : Кн.-журн. вид-во, 1952.

Мирний, Панас. Повія / П. Мирний ; Панас Мирний. - Харків : Фоліо, 2007

У великому епічному полотні класика української літератури Панаса Мирного (1849-1920) на широкому фоні життя різних прошарків суспільства пореформеної доби показана трагічна доля сільської дівчини, що стала жертвою можновладців.

Мирний, П. Вибрані твори : Для середн. шк. віку / П. Мирний. - Київ : Веселка, 1984.

Мирний, П. Лимерівна : Драма на п'ять дій, шість картин / П. Мирний. - Київ : Мистецтво, 1953.

«Лимерівна» — драма на 5 дій (справ) українського письменника Панаса Мирного, написана у 1883 році спеціально для Марії Заньковецької. Має авторське продовження у вигляді п'єси «У черницях», разом дві п'єси становлять діалогію. Головна героїня, Лимерівна, - молода красива жінка, яка відчуває себе ув'язненою в незадовільному шлюбі зі старим багатцем. Вона потрапляє в коло суспільства, яке рухається до соціальних змін і визначальної ролі революційних ідей. Лимерівна стає активним учасником цього процесу, який призведе до переоцінки її життєвих цінностей і змін у власному ставленні до себе та своїх близьких. Роман є психологічною драмою, яка досліджує внутрішній світ головної героїні і проблему жіночої самореалізації у традиційному суспільстві. Він також має важливу історичну цінність, як частину української літературної спадщини, що розкриває складні соціально-економічні і політичні процеси кінця 19 століття на теренах України.

Мирний, Панас Якович Рудченко . Як ведеться так і живеться : оповідання / П. Мирний ; Панас Мирний [псевд.]. - Київ; Лейпціг : Українська накладня.

«Як ведеться, так і живеться» — незавершений цикл оповідань Панаса Мирного. До циклу входять сім оповідань: «День на пастівнику», «Батьки», «Дома», «У школі», «Брат і сестра», «Панич», «Татарин братик, татарин». Перші два оповідання були опубліковані за життя Панаса Мирного в альманасі «Рада», оповідання «Дома» та «У школі» побачили світ в 1928 р., решта — тільки 1951 р

**Мирний, П. Повісті / П. Мирний. -
Київ : Дніпро, 1978.**

**Мирний, П. На пасіці : оповідання : для старш.
дошкільн. та мол. шк. віку / П. Мирний. - Київ :
Веселка, 1981**

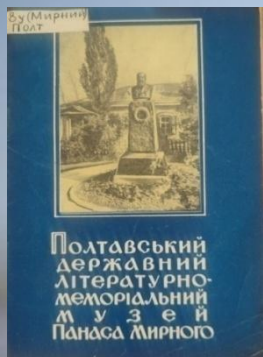
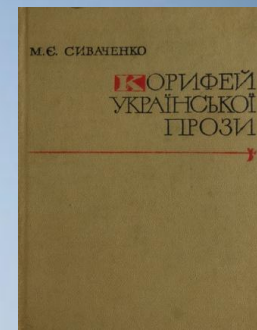

**Мирний, П. Морозенко : Вибрані твори / П. Мирний.
- Київ : Веселка, 1970**

«Морозенко» Панаса Мирного – оповідання про хлопчика, який у лютий мороз відправився до хрещеного батька посипати на Новий рік, аби щось дістати їстівного для родини, і змерз. В оповіданні автор намагається правдиво розповісти про труднощі та радощі життя простого народу. У творі глибоко охоплена проблема селянської бідності.

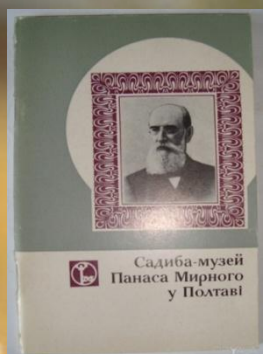
**Сиваченко, М. Є. Корифей української прози /
М. Є. Сиваченко. - Київ, 1967**

Автор цієї книги розповідає про творчий шлях видатного українського письменника Панаса Мирного, про місце й значення його творів у літературному процесі і в суспільному житті, розкриває особливості його реалістичного методу.

**Полтавський державний літературно-меморіальний музей
Панаса Мирного. - Харків, 1959.**

**Садиба-музей Панаса Мирного у Полтаві. - 2-е вид. - Харків,
1983.**

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

м. Київ, вул. Володимирська, 58

(044) 239-34-40

libcancel@univ.kiev.ua

MaksymovychScientificLibrary

maksymovych.library

maksymovych_library

Електронний каталог:

<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/poshuk.php3>